Doru Treta - GRAFICUL

Tablă neagră, dungi murdare ca nişte urme de melc, linii albe, roşii, pete, aşteptându-şi sensul.

Maestrul se trase câțiva paşi înapoi şi privi cu atenție.

— Mai aducem un grafic, hotărî el. Discipolul puse mâna pe burete, martor mut al atâtor insuccese, pe care le ascundea cu pudoare în umezeala lui scârboasă de parazit al erorilor.

— Stai! Nu şterge ! îl facem peste acesta. Discipolul, de uimire, rămase încremenit, cu mâna în care ținea buretele, în aer.

Pe acealeaşi axe de coordonate — reperele exactității — desenară un nou grafic, animați de speranțele reînnoite şi cu oboseala diminuată de beția creației. Punctele de intersecție a curbelor le colorară în roşu, celelalte părți — în albastru şi verde. Pe alocuri, Discipolul puse puncte galbene, după indicațiile Maestrului. Pete, linii şi culoare — un tablou policrom străin, rece şi abstract, totuşi cu interpretări atât de concrete. Ta ceau subjugați poate de simțul artistic deşteptat de monotonia cifrelor, în detrimentul celui ştiințific.

— Nu văd soluția, murmură Maestrul mai mult pentru sine. Gânduri, îndoieli, speranțe pentru a câta oară frânte ! Poate că nu mai era el în stare . .. Poate că acest tânăr . .. Zâmbi : mai are mult de învățat.

— Şi ădcî problema nu are nici un rezultat? se pronunță, cu îndoială Discipolul, privind întrebător la învățătorul său. Spiritul de matematician al acestma se revoltă. Orice întrebare are un răspuns ! Nic2 nu se poate altfel. Dacă n-ar fi aşa, matematica n-ar avea nici un sens. Pot fi greşite datele, metoda, dar... Da, metoda, aici s-ar putea ascunde cauza insuccesului. Atâția ani muncise la ea, iar acum, când, prin intermediul Soluției, aştepta confirmarea ei... Nu ! Ar fi prea crud ! Crud ? Logica, cu legile ei rigide, nu ține seama de sentimente, oricât de nobile ar fi ele. Cu tot orgoliul său de cercetător, ar trece peste munca sa de ani, în care îşi pusese atâtea speranțe; metoda, îşi dădea bine seama, nu este decât un mijloc, scopul final fiind găsirea Soluției,

pe care o aşteptaseră cu teamă şi speranță atâția înaintea lui. Ştia că pentru un om de ştiință nu este mai nociv decât ținerea încăpățânată pe aceeaşi poziție, dato'ită nemişcării, ocolită de valurile noului. De multe ori învățăm mai mult din greşelile altora decât din succesele lor, care, oricum sunt trecătoare, aiscun-zându-se sub stratul tot mai gros al realizărilor generațiilor următoare. Unitatea contradictorie dintre pozitiv şi negativ, din care țâşneşte progresul, reiese în ştiință mai mult ca oriunde.

Uitându-se la tablă, se aplecă instinctiv de parcă din această poziție, ar putea să vadă sub grafic; şi atunci, îl străfulgera o idee.

Vorbi încet, rar, aproape nesigur :

— Până acum am desenat pe tablă, adică în plan. Dacă am face acelaşi lucru în spațiu ? !

— În spațiu ?

— Exact!

Discipolul era nedumerit. Pentru un de sen în plan îți trebuie un suport: tabla sau hârtia dar în spațiu .. .

Maestrul, cu speranțele renăscute — poate, totuşi, metoda lui în noile condiții, îşi va dovedi eficacitatea — reîncepu (a câta oară ?) munca.

Urcați pe scaune, băteau cuie la distanță egală în pereți, tavan şi podea. De cuie legară sfori bine întinse, suportul viitorului grafic. Maestrul descompuse problema în mai multe componente a căror intersecție trebuia să dea SOLUȚIA. Treaba nu mergea chiar aşa de bine cum ar fi vrut. Materialele nu erau corespunzătoare, dar al tele nu avea. Unele fire nu stăteau în poziția cerută, trebuiau întărite cu sârmă sau alte fire, ceea ce făcea ca mişcarea prin cameră să fie tot mai dificilă. Umblau cu multă grijă ca nu cumva să rupă ceva. Unele părți, pentru a le putea distinge mai uşor, le făcură din lână colorată.

Se auzi o bătaie în uşă. Maestrul, din ob işnuință, deschise gura pentru a da aprobarea cerută de acele bătăi discrete, dar țipătul Discipolului îi omorî cuvintele pe buze.

— Uşa, strigă acesta, arătând cu mâna spre cele câteva cuie bătute în partea de sus a uşii şi care susţineau o parte a graficului. Un singur gest — şi toată munca lor s-ar fi prăbuşit.

Era menajera oare venise să anunţe că masa este servită.

Foame le era la amândoi, dar... ştiinţa înainte de toate!

Dacă munca continua tot în ritmul acesta mai aveau mult de aşteptat până ce graficul va fi gata. Locul strimt, ce le rămase, îi făcea sase încurce unul pe altul. Maestrul ceru menajerei să taie uşa cu ferestrăul pe la jumătate, fără a o deschide. Aceasta, cu toate că era contrariată, se execută. Deschiseră partea de jos a uşii şi pe acolo ieşi Discipolul, care, credea Maestrul, în condiţiile actuale mai mult l-ar fi încurcat; locul era atât de strâmt.

Rămase singur. Muncea cu îndârjire.

Treptat, se lasă întunericul, încercă să lucreze mai repede, mai cu spor, dar oboseala care-i macină siguranţa mişcărilor, îl obliga să fie mai atent, dar, încordat la maxim, era gata să cedeze printr-un gest necontrolat — tremurul mâinilor. Însă, dorinţa de a cunoaşte soluţia îi ţinea voinţa trează. Simţea că mâinile încep să-i amorţească, dar căuta să nu bage în seamă senzaţia neplăcută. Se amăgea singur zicându-şi că dacă ar fi putut ieşi — noile fire nu-i permiteau să se apropie de uşă decât cu riscul distrugerii graficului — ar fi amânat totul pe a doua zi. Buricele degetelor, intens persecutate de ciocan, îl dureau, li era sete, dar paha rul nu putea trece pe sub firele negre din dreptul uşii. Avea impresia că în ochii împăienjeniţi avea nisip ce-i jena fiecare mişcare a globilor oculari şi, totuşi, continua să lege firele roşii, galbene, verzi, ce se mişcau, sau poate nu se mai ţinea el bine pe picioare — asemeni unor şerpi de foc, ameţindu-l. Trebuia să umble cu mare grijă Orice mişcare pripită se putea termina cu un dezastru. SOLUŢIA, care la început i se păruse atât de importantă, acum, prin prisma oboselii, i se părea minoră. Glasul egoismului său, poate al instinctului de conservare îi spunea că el, ca om, e mai important decât orice problemă chiar dacă... Argumentele renunţării se acumullau apăsiândiu-l tot mai mult spre fotoliu. Nu mai ştia de când lucra, avea impresia că e condamnat să-şi petreacă toată viaţa între gratiile propriului grafic, construit de el cu atâta migală, şi care acum se întorcea împotriva lui. Epuizat,

se lăsă să cadă în fotoliu, înşelându-se că a uitat de riscul ruperii braţelor de caracatiţă ce-l înconjurau posesiv. Minune, nu se rupse nici unul! Ar fi dorit să doarmă. Nu ştia dacă graficul e gata sau nu. Îl alungase din gândurile sale. Deschise ochii. Tresări. Din locul în care era, zări SOLUŢIA. Interferenţa curbelor încolăcite în aer îi oferea ceea ce mulţi înaintaşi căutaseră în zadar. Acum înţelegea importanţa SOLUŢIEI. Merita tot sacrificiul pentru rezolvarea ei. Munca lui nu a fost în zadar. Satisfacţia îl făcea să uite de oboseală. Dintr-un gest reflex vru să se se oale şi să ia de pe masă o hârtie şi o pană de scris, dar tentaculele graficului îi refuzau orice mişcare. SOLUŢIA era mare şi complexă, îşi dădea seama că nu putea ţine minte. Era bătrân. Ce folos că acum vede SOLUŢIA dacă, mişciându-se, ea ar fi dispărut pentru totdeauna, îşi construise singur colivia în care se zbătea în propria-i nemişcare. Inutilitatea muncii sale îl dobora. Speranţe, muncă idei, vise, încercaţi, grafic , singurătate, eşec, oboseală, bătrâneţe. Închise ochii, îşi întinse picioarele şi adormi. Nu apucă să vadă că acest ultim gest al său îi distruse graficul care, răzbunător, luă soluţia cu el în acel morman inform de fire şi bucăţi de sârmă.

Cu toate că Dom Treta a manifestat unele rezerve legate de oportunitatea publicării „Graficului"", dat fiind discutabila sa apartenenţă la S.F., am inserat această interesantă parabolă, pentru atmosferă, ale cărei principale caracteristici ne sunt totuşi familiare.

(N. Red.)